

Les societats filials adscrites a la Secció Filològica

AUGUST BOVER I FONT

President de la Societat Catalana de Llengua i Literatura

MONTSERRAT JUFRESA I MUÑOZ

Presidenta de la Societat Catalana d'Estudis Clàssics

1. INTRODUCCIÓ

La Secció Filològica (SF) té adscrites dues filials relativament joves, però que arrelen en la gran tradició que tenen a les nostres terres aquest tipus d'estudis. Aquestes societats són: la Societat Catalana d'Estudis Clàssics (SCEC), fundada l'any 1979, i la Societat Catalana de Llengua i Literatura (SCLL), fundada l'any 1986.

2. LA SOCIETAT CATALANA D'ESTUDIS CLÀSSICS

La Societat Catalana d'Estudis Clàssics (SCEC) és la primera que es va adscriure a la SF de l'Institut d'Estudis Catalans (IEC), i recull la llarga tradició catalana en estudis clàssics.

2.1. Els seus orígens

La SCEC s'anà constituint cap a finals dels anys setanta dins de la Societat Catalana d'Estudis Històrics (SCEH). La SCEC s'anà desenvolupant a partir d'un nucli d'estudiosos de l'antiguitat clàssica interessats a recuperar per a la cultura catalana la tradició del grec i del llatí, que tan decisiva havia estat abans de la Guerra d'Espanya, i a guanyar-se un nom propi en el panorama internacional d'estudis clàssics des de noves perspectives, metodològiques i ideològiques. Els seus impulsors creien que calia orientar sobre noves bases, de catalanitat i de rigor filològic i històric, l'auge, sobretot en l'ensenyament, que aquests estudis havien assolit en el forçat sucursalisme intel·lectual i acadèmic de la postguerra.

El procés de maduració d'aquest projecte dins de la SCEH, en aquells anys en què les coses de l'IEC no havien pres encara embranzida, va ser lent. D'una banda, perquè bona part dels senyals d'activitat que s'hi podien veure els donaven els classicistes, i, d'una altra, perquè aquesta Societat no creia encara que hagués arribat el moment de traspasar a una nova societat d'estudis clàssics la representació dels estudis clàssics catalans que Ramon Aramon havia anat exercint a la Fédération Internationale d'Études Classiques (FIEC) des de la postguerra.

Les activitats organitzades per aquest nucli de classicistes representen força bé les orientacions dels estudis clàssics en aquell moment de la nostra història. La primera sessió fou a càrrec de Josep Alsina i Clota, i tractava sobre «Posidoni, un enigma de la filosofia antiga». Hi participaren, posteriorment, entre d'altres, Jaume Vidal i Alcover, sobre el *Liber maiorichinus*; Carles Miralles i Solà, sobre el fragment de Cal·lí traduït per Lluís Nicolau d'Olwer; Jaume Pòrtulas i Ambrós, sobre fragments d'Eurípides... Una altra activitat que es dugué a terme fou la celebració del bimil·lenari de Virgili.

L'any 1976 assistí ja un hel·lenista, Carles Miralles i Solà, junt amb Ramon Aramon, a la reunió de la FIEC a Brussel·les. L'any següent, Miralles i Solà fou l'encarregat de la lliçó inaugural del curs 1977-1978 de la SCEH, on féu observar la presència del món antic en l'obra de Salvador Espriu. Aquestes foren dues fites en el procés de constitució d'una societat catalana d'estudis clàssics: la primera, amb vista a aconseguir suport exterior; la segona,

Dant i Virgili als inferns,
gravat de Gustav Doré

perquè es constata la presència ja destacable dels estudis clàssics dins de la SCEH i perquè s'endinsa en l'estudi de la tradició clàssica del nostre país. De totes maneres, la constitució de la SCEC encara es féu esperar; fins a 1979 no fou efectiva.

Tant en la llista de socis fundadors, ordinaris i estudiants, que figura en el primer número de la revista *Ítaca*, de 1985, com en la composició de la primera junta de la SCEC és constatable la voluntat que hi figurin, al costat dels impulsors més joves, els més grans i prestigiosos, alguns dels quals, com Marçal Olivari o Josep Vergés, feien la Societat hereva del conreu noucentista dels estudis clàssics,

mentre que d'altres, com Joan Bastardas o Miquel Tarradell, significaven la transmissió d'una línia de compromís amb la cultura catalana a través dels anys de la dictadura franquista.

La SCEC va ser adscrita com a filial de la SF de l'IEC. Una part dels seus socis conreaven l'antiguitat des de la història (per exemple, Joan Maluquer de Motes o Pere de Palol, a més del ja esmentat Tarradell), però la Societat, sense deixar de banda l'interès per tot el món antic com a objecte d'estudi, s'articulava sobre la filologia clàssica com a disciplina de base; i, d'altra banda, era la SF la que havia aplegat més coneixedors del món clàssic, des de Lluís Nicolau d'Olwer, Carles Riba i Eduard Valentí. De totes maneres, la relació de la SCEC amb la (SHA) ha estat constant i d'importància decisiva.

2.2. La Societat Catalana d'Estudis Clàssics avui

La SCEC té per finalitat el conreu de les diverses disciplines dedicades al coneixement científic del món grecollatí, i també el foment d'aquests estudis als Països Catalans i de les relacions amb estudiosos d'arreu.

La Societat organitza conferències, taules rodones, reunions i simposis (sovint en col·laboració amb diferents universitats catalanes com la Universitat de Barcelona, la Universitat Autònoma de Barcelona, la Universitat Rovira i Virgili o la Universitat de Girona, o bé amb unes altres filials de l'IEC) sobre temes relacionats d'alguna manera amb el món grecollatí. A banda de la filologia més estricta, es dedica també a àmbits com ara l'antropologia, la sociologia, la filosofia, la teoria literària... També organitza cursos, i en alguns les hores són reconegudes com a cursos de formació permanent pel Departament d'Ensenyament de la Generalitat de Catalunya.

L'ambició principal de la Societat és precisament aquesta: contribuir a posar a l'abast dels estudiosos els instruments, les discussions i els mètodes més moderns en l'àmbit de la filologia clàssica, sempre entesos com a part indissociable dels estudis humanístics. Això ens compromet a portar fins aquí, dins de les nostres possibilitats, alguns dels experts més prestigiosos en les nostres matèries; però no volem de cap manera deixar d'oferir la nostra seu als estudiosos del país que tinguin alguna cosa a dir.

Alguns dels erudits estrangers que han participat en activitats de la Societat són: Enzo Degani (Bolonya), Giovanni Pugliese-Carratelli (Pisa), Marcel Detienne (París), Pierre Vidal-Naquet (París), Nicole Loraux (París),

Vittorio Citti (Càller i Trento), Heikki Solin (Hèlsinki), Stephanie West (Oxford), Diego Lanza (Pavia), Jerzy Axer (Varsòvia), Giuseppe Nenci (Pisa), Giovanni Tarditi (Milà), Bruno Gentili (Urbino), Eugen Cizek (Bucarest), Roberto Pretagostini (Urbino i Roma), Françoise Desbordes (Tolosa de Llenguadoc), Alain Ballabriga (Tolosa de Llenguadoc), Ezio Pellizer (Trieste), Stanley Rosen (Boston), Geza Alföldy (Budapest), Walter Burkert (Zuric), Geoffrey E. R. Lloyd (Cambridge), David Konstan (Rhode Island) i Martin L. West (Oxford).

L'òrgan de la SCEC és la revista *Ítaca: Quaderns Catalans de Cultura Clàssica*, d'aparició anual. És una revista de recerca en estudis clàssics que compta amb l'assessorament d'un comitè internacional d'especialistes. S'envia als socis i té obertes les portes als estudiosos del país i d'arreu amb novetats per comunicar sobre el nostre àmbit d'estudi. Amb aquesta publicació, la Societat pretén col·laborar en la redimensió de tota la

Revista *Ítaca: Quaderns Catalans de Cultura Clàssica*

cultura clàssica des d'una òptica interdisciplinària i amb rigor filològic. Fins ara han aparegut vint-i-un números de la revista.

3. LA SOCIETAT CATALANA DE LLENGUA I LITERATURA

La Societat Catalana de Llengua i Literatura (SCLL) es tracta de la segona filial adscrita a la SF de l'IEC. Actualment té 340 socis.

3.1. Els seus orígens

Els antecedents de la SCLL cal cercar-los en la Societat Catalana d'Estudis Històrics (SCEH), creada com a filial de la SHA i la SF, per qui aleshores era secretari general de l'IEC, Ramon Aramon i Serra, l'any 1946.

Aquesta Societat, presidida per Aramon mateix, constava de tres seccions: la Secció d'Història, la Secció d'Art i Arqueologia i la Secció de Llengua i Literatura.

Amb el temps, les duríssimes condicions de l'època de la creació de la Societat van anar canviant. La creació de càtedres de català a les universitats de Barcelona, la fi de la dictadura franquista, la recuperació de les institucions catalanes, el reconeixement oficial de l'IEC, etc., van configurar una nova situació i l'IEC va encarregar a Josep Massot i Muntaner la constitució d'un equip de persones que es proposés la revitalització de la SCEH en aquesta nova etapa. Va acordar-se que a partir d'aleshores les tres seccions de què constava la Societat, llavors presidida provisionalment per Manuel Mundó, passarien a actuar de manera autònoma. I el 6 de febrer

Excursió a Folgueroles

de 1985 es va presentar la nova Comissió Gestora de la Secció de Llengua i Literatura de la SCEH, formada per Lola Badia i Pàmies, M. Teresa Cabré i Castellví, Josep Massot i Muntaner, Josep Moran i Ocerinjauregui i Enric Sullà i Álvarez.

La vitalitat demostrada per la Secció de Llengua i Literatura de la SCEH en aquest període de funcionament autònom va fer que els responsables de l'IEC es decidissin a convertir-la en una societat independent, la SCLL. Adscrita a la SF, la nova Societat –que té per finalitat l'estudi de les diferents branques i dels aspectes de la llengua i la literatura catalanes i la difusió d'aquestes recerques a través de conferències, col·loquis, publicacions, etc.– va presentar-se oficialment el 5 de novembre de 1986. La mateixa Comissió Gestora va continuar posant en marxa la nova Societat durant un any, fins a l'elecció d'una nova junta. Entre les activitats empreses per la Comissió Gestora cal destacar la publicació de la revista anual *Llengua & Literatura*, el primer volum de la qual va presentar-se el 3 de desembre de 1986.

Al llarg d'aquests anys han presidit la SCLL Josep Massot i Muntaner, de 1987 a 1990; Joan Martí i Castell, de 1990 a 1995, i August Bover i Font, que ocupa aquest càrrec des de 1995.

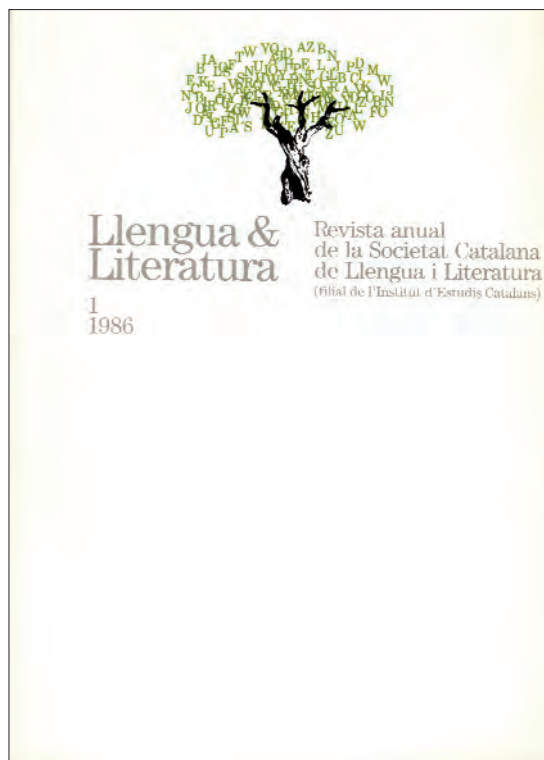
3.2. La Societat Catalana de Llengua i Literatura avui

Entre les activitats dutes a terme per la SCLL podem destacar els col·loquis i les taules rodones: l'any 1985, «Substrat lingüístic del català»; el 1992, «Romanització en el territori de Catalunya»; el 1995, sobre l'«Aportació tardoromana,

gòtica i franca en la llengua catalana»; l'any 2000, «Món indoeuropeu preromà», i l'any 2002, la taula rodona «Gaudi, Güell, Verdaguer: tres personatges del seu temps?», i el VI Col·loqui Internacional sobre Verdaguer «Verdaguer: llengua, retòrica i poètica», en col·laboració amb la Universitat de Vic i l'Ajuntament de Folgueroles. Aquest any 2007 s'ha celebrat el dedicat a «Santiago Rusiñol, del Modernisme al Noucentisme».

Pel que fa a les commemoracions destaquem els dos homenatges celebrats l'any 1992, dedicats a Màrius Torres i a Carles Soldevila. L'any 1996 també se celebraren dues commemoracions, dedicades a Joan Estelrich i Jaume Collell. L'any 1997 se celebrà la dedicada a Marià Aguiló i Fuster. L'any 1998 se celebraren les dedicades a Jaume Balmes i a Santiago Albertí. L'any 1999, la commemoració del centenari del naixement de Joan Oliver, i el 2001, el de Tomàs Garcés. El 2005, l'homenatge a Joan Coromines, en col·laboració amb la Universitat de València. El 2006 se celebrà l'homenatge a Gumersind Gomila, i aquest any 2007, la jornada dedicada a Maurici Serrahima.

Al llarg del funcionament de la SCLL s'han celebrat també nombroses conferències, cursos i seminaris, debats i presentacions.

Entre les publicacions de la Societat destaca la revista ja esmentada, *Llengua & Literatura*, que va iniciar-se l'any 1986 amb un consell de redacció format per Josep Massot i Muntaner, director; Lola Badia, secretària, i els vocals Rosanna Cantavella, Joan Mas, Josep Moran, Gemma Rigau, M. Teresa Cabré, Enric Gallén i Enric Sullà. Actualment, el consell de redacció manté el mateix director, Josep Massot, el secretari és Joan Anton Rabella, i els vocals són Rosanna Cantavella, Glòria Casals, Albert Hauf, Joan Mas i Vives, Gemma Rigau, Mila Segarra, Joan Ramon Veny-Mesquida i Josep Maria Domingo. Fins ara han aparegut disset volums d'aquest anuari.

D'altra banda, en el si de la Societat s'ha creat el Grup d'Estudis Etnopoètics (2005) –que organitza les seves pròpies reunions anualment–, i ha publicat quatre volums de la col·lecció –creada el 2002– «Treballs de la Societat Catalana de Llengua i Literatura».